

VN/31974/2021
VN/31974/2021-UM-93

10.6.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö

UM; ulkoministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on 2.5.2022 päivätyllä lausuntopyynnöllään pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Hallituksen esityksen tavoitteena on muun muassa edistää maahanmuuttajien kotoutumista, työllisyyttä, osaamista ja työelämävalmiuksia sekä hyvinvointia ja terveyttä. Esityksellä pyritään edistämään myös yhdenvertaisuuden, tasa-arvon sekä maahanmuuttajien osallisuuden toteutumista. Lisäksi tavoitteena on edistää kotoutumisen edistämisen työelämälähtöisyyttä, monialaista yhteistyötä samoin kuin hyviä väestösuhteita yhteiskunnassa.

Ulkoministeriö pitää esitettyjä tavoitteita kannatettavina myös Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden näkökulmasta. Ulkoministeriö yhtyy esitysluonnoksessa esitettyihin huoliin liittyen muun muassa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden muuta väestöä alhaisempaan työllisyysasteeseen sekä maahanmuuttajamiesten ja -poikien kohonneeseen syrjäytymisriskiin.

Ulkoministeriö pitää hyvänä, että luonnoksessa on arvioitu esityksen vaikutuksia perus- sekä ihmisoikeuksien toteutumiseen ja että lapsivaikutuksissa on huomioitu YK:n lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991). Yleissopimukseen viitataan luonnoksessa myös alajaksossa *Haavoittuvat ryhmät* sekä säännöskohtaisissa perusteluissa 4§ *Lain soveltaminen lapseen*. Ulkoministeriö esittää, että yleissopimukseen viitattaisiin hallituksen esityksessä yhteneväisesti.

Ulkoministeriö toteaa, että esitys liittyy läheisesti Suomea sitoviin ihmisoikeusvelvoitteisiin. Kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sitoutuessaan Suomi on sitoutunut panemaan ne täytäntöön; sopimukset on saatettu voimaan lailla ja ne velvoittavat kuten kansallinen lainsäädäntö.

Ulkoministeriö ehdottaa, että käsillä olevan mietinnön lukua 2 ”Nykytila ja sen arviointi” täydennetään siten, että siihen lisätään kappale koskien Suomen kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita, vaikka niitä osin käsitellään mietinnössä. Suomen perustuslain 22 § velvoittaa julkisen vallan turvaamaan perusoikeuksien lisäksi myös ihmisoikeuksien

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	S-posti, internet E-post, internet E-mail, internet
Ulkoministeriö PL 176 00023 Valtioneuvosto	Ulkoministeriö Laivastokuja 3 00160 Helsinki	+358 2 951 6001	+358 9 629 840	kirjaamo.um@formin.fi www.um.fi

toteutuminen. Ulkoministeriö viittaa hallituksen esityksen laatimishjeeseen (HELO), jonka mukaan hallituksen esityksen jaksossa ”Nykytila ja sen arviointi” on tehtävä selkoa myös EU-oikeuden ja Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden vaikutuksista nykytilaan. Tarvittaessa on selostettava EU:n tuomioistuimen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) ja muiden kansainvälisten tuomioistuinten käytäntö nykytilan kannalta.

Keskeisiä Suomea velvoittavia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia nyt kyseessä olevan esitysluonnoksen kannalta voidaan arvioida olevan YK:n osalta luonnoksessa mainitun lapsen oikeuksien yleissopimuksen lisäksi muun muassa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 7 ja 8/1976); taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/1976); kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (SopS 67 ja 68/1986); kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 37/1970).

Vastaavasti Euroopan neuvoston osalta keskeisiä kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia voidaan arvioida olevan muun muassa yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (Euroopan ihmisoikeussopimus; SopS 18 ja 19/1990; sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna SopS 71 ja 72/1994, SopS 85 ja 86/1998, SopS 8 ja 9/2005, SopS 6 ja 7/2005 sekä SopS 50 ja 51/2010); sekä uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja (SopS 78 ja 80/2002).

Suomi on saanut kansainvälisten ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon valvontaelimiltä useita suosituksia liittyen maahanmuuttajien kotoutumiseen. YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea (*Committee on the Elimination of Discrimination against Women*, CEDAW) on vuonna 2014 antamissaan suosituksissa (CEDAW/C/FIN/CO/7) ilmaissut huolensa koskien työvoima- ja terveyspalvelujen riittämätöntä saatavuutta maahanmuuttajanaishille. Komitea on suosittanut muun ohella, että Suomi tehostaa toimia maahanmuuttajanaisten syrjinnän poistamiseksi sekä yhteiskunnassa yleensä että heidän omissa yhteisöissään sekä että Suomi kehittää maahanmuuttajanaishille suunnattuja ohjelmia ja strategioita, joilla lisätään maahanmuuttajanaisten tietoisuutta omista oikeuksistaan, tehostetaan heidän pääsyään yleissivistävään ja ammattikoulutukseen, työelämään, terveydenhuoltoon ja muihin peruspalveluihin ja lisätään heidän mahdollisuuksiaan saada maksutonta oikeusapua ja käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja silloin, kun heidän oikeuksiaan on loukattu. CEDAW:n lisäksi rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea (*Committee on the Elimination of Racial Discrimination*, CERD) on vuonna 2017 antamissaan suosituksessa (CERD/C/FIN/CO/23) esittänyt huolensa muun muassa maahanmuuttajataustaisten naisten korkeasta työttömyysasteesta. CERD on suosittanut, että Suomi ryhtyy toimiin torjuakseen ulkomaalaistaustaisiksi oletettuihin henkilöihin, etenkin naisiin, kohdistuvaa rotusyrjintää työ- ja asuntomarkkinoilla.

Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio (ECRI) on Suomea koskevassa viidennessä raportissaan (CRI(2019)38) suosittanut kansainvälistä suojelua saavien tilanteeseen liittyen, että Suomen viranomaiset arvioivat nykyistä kotouttamisohjelmaa; varmistavat yhtäläisen pääsyn laadukkaille kotoutumiskursseille kaikkialla maassa käyttämällä mahdollisuuksien mukaan Helsingin kaupungin toteuttamia menestyksellisiä kotouttamistoimia esimerkkinä hyvistä käytänteistä; ja arvioivat pakolaisille, maahanmuuttajille ja toissijaista suojelua saaville tarjottavia osaamisen kehittämis- ja koulutusohjelmia niiden vahvistamisen näkökulmasta siten, että niillä saavutettaisiin parempia tuloksia työmarkkinoille pääsyssä ja kiinnittämällä erityistä huomiota naisten erityistarpeisiin.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea (*European Committee of Social Rights*) on vuonna 2019 hyväksytyissä päätelmissään pyytänyt Suomen hallitusta kommentoimaan seuraavassa raportissaan palkansaajakeskusjärjestöjen esiin tuomia huomioita koskien maakuntien ja kuntien välistä maahanmuuttajien kotoutumisen vastuunjakoja, jota järjestöjen mukaan ei ole

määritelty kattavasti ja joka on osittain epäselvä, sekä tarvittavien resurssien kohdentamista ja palvelujen saatavuutta.

Ulkoministeriö katsoo, että edellä esitettyjä Suomen saamia suosituksia tulisi käsitellä kappaleessa ”Nykytila ja sen arviointi”.

Apulaisosastopäällikkö

Anu Saarela

Lainsäädäntösihteeri

Miila Pöntinen

VN/31974/2021-UM-93

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: